

ÅRSRAPPORT 2006

FORSØKSDYRUTVALGET, ÅRSRAPPORT FOR 2006

SAMMENSETNING

Utvalget skal bestå av syv faste medlemmer med personlige varamedlemmer som oppnevnes av Mattilsynet, vanligvis for fire år av gangen. Oppnevningen av fire henholdsvis tre medlemmer med varamedlemmer skjer med to års mellomrom slik at den nødvendige kontinuitet opprettholdes. Ingen bør oppnevnes for mer enn to perioder sammenhengende.

I 2004 besluttet Mattilsynet å videreføre en prøveperiode med en representant for teknisk personale ved forsøksdyravdelingene.

Utvalgets sammensetning:

Forsøksdyrutvalget har fra 15. august 2005 hatt følgende sammensetning:

- 1) Leder: Marianne Olsson**, advokat.
Varaleder: Åsne Julsrud Jalling, tingrettsdommer.
- 2) Medlem: Rigmor Austgulen**, prof. dr. med.
(fratrådte 15. desember 2005)
Varamedlem: Karin Benan, seksjonsoverlege.
- 3) Medlem: Dag R. Sørensen**, veterinær, dr. philos.
Varamedlem: Signe Videm, veterinær dr. scient.
- 4) Medlem: Dag Marcus Eide**, overveterinær, dr. scient.
Varamedlem: Vera Astrid Klafstad Rodas, veterinær.
- 5) Medlem: Geir Wing Gabrielsen**, forsker, dr. philos.
Varamedlem: Aurora Brønstad, veterinær, PhD.
- 6) Medlem: Brit Hjeltnes**, avdelingsdirektør, dr. scient.
Varamedlem: Jon-Erik Juell, dr. philos.
- 7) Medlem: Anton Krag**, biolog,
dyrevernorganisasjonene.
Varamedlem: Siri Martinsen, veterinær,
dyrevernorganisasjonene.
- 8) Medlem: Ingvill Løken**, avdelingsingeniør.
Varamedlem: Carsten Lund, avdelingsingeniør.

Forsøksdyrutvalget har fra 20. juni 2006 hatt følgende sammensetning:

- 1) Leder: Marianne Olsson**, advokat.
Varaleder: Åsne Julsrud Jalling, tingrettsdommer.
- 2) Medlem: Gunnar Nicolaysen**, prof. dr. med.
Varamedlem: Karin Benan, seksjonsoverlege.
- 3) Medlem: Dag R. Sørensen**, veterinær, dr. philos.
Varamedlem: Signe Videm, veterinær dr. scient.
- 4) Medlem: Dag Marcus Eide**, overveterinær, dr. scient.
Varamedlem: Vera Astrid Klafstad Rodas, veterinær.
- 5) Medlem: Geir Wing Gabrielsen**, forsker, dr. philos.
Varamedlem: Aurora Brønstad, veterinær, PhD.
- 6) Medlem: Brit Hjeltnes**, avdelingsdirektør, dr. scient.
Varamedlem: Jon-Erik Juell, dr. philos.
- 7) Medlem: Anton Krag**, biolog,
dyrevernorganisasjonene.
Varamedlem: Siri Martinsen, veterinær,
dyrevernorganisasjonene.
- 8) Medlem: Ingvill Løken**, avdelingsingeniør.
Varamedlem: Carsten Lund, avdelingsingeniør.

Sekretariatet:

Forsøksdyrutvalgets sekretariat har vært organisert under Mattilsynets regionkontor Rogaland og Agder. Utvalgets sekretariat har kontorer i Mattilsynets lokaler på Adamstua i Oslo, og har i 2006 hatt 2 ansatte. Veterinær Bjørn Groven har vært utvalgets sekretær (seniorrådgiver) og dr. scient. Gunvor Knudsen har vært rådgiver. Utvalgets sekretariat har dessuten benyttet kontorstøtte tilsvarende 40% stilling fra Mattilsynet og utvalgets medlemmer har i større eller mindre grad arbeidet på timebasis med flere forskjellige saker utenom utvalgets faste møter.

VIRKSOMHETEN

Generelt

Forsøksdyrutvalget er satt til å forvalte dyrevernavlovens bestemmelser om forsøk med dyr, herunder oppgaven med å godkjenne forsøksdyravdelinger og kontrollere selve forsøkene. Ingen kan utføre forsøk med dyr uten tillatelse fra Forsøksdyrutvalget eller den det bemyndiger. I dyrevernavlovens §22 er det hjemlet adgang for at utvalget på avgrensede områder kan delegere denne kompetansen til å gi tillatelse til en person som utvalget har godkjent som ansvarshavende for en registrert forsøksdyravdeling.

Med dyreforsøk forstås i denne sammenheng, med visse unntak (jfr. forskrift om forsøk med dyr §2), alle forsøk på dyr av biologisk, psykologisk, etologisk, fysikalsk eller kjemisk art (jfr. forskrift om forsøk med dyr §2 og §3).

Oppstillings- og miljøforholdene for forsøksdyr skal minst oppfylle retningslinjene i appendiks A i Europarådets forsøksdyrkonvensjon (jfr. forskrift om forsøk med dyr §12).

Mattilsynet har fastsatt en instruks for Forsøksdyrutvalget som gir nærmere retningslinjer om utvalgets sammensetning, virksomhet og sekretariat. Mattilsynets hovedkontor er klageinstans for Forsøksdyrutvalget. Forsøksdyrutvalget mottok 7 klager på vedtak truffet i 2006.

Forsøksdyrutvalgets møter

Antall møter:	11
Antall saker på møter:	268
Antall orienteringer/foredrag på møter:	3

Utvalget har hatt 11 ordinære møter i løpet av 2006. I alt 268 saker av ulike karakter ble behandlet på utvalgets møter i beretningsåret. Av disse var 91 saker av mer generell karakter (f.eks. administrative eller organisatoriske), og er ikke spesifisert i avsnittene under.

På enkelte møter velger Forsøksdyrutvalget å innkalle ressurspersoner for å informere om aktuelle saker eller faglige problemstillinger. I beretningsåret ble det holdt 3 slike presentasjoner i forbindelse med utvalgsmøter.

Godkjenning av avdelinger og inspeksjoner

Antall møtesaker ang. godkjenning av avdelinger:	15
<u>Hvorav</u>	
Godkjent uten anmerkninger:	10
Godkjent på vilkår:	4
Avslått:	1
Antallet inspeksjoner :	12
<u>Hvorav</u>	
Uanmeldte:	0

I henhold til forskrift av 16. januar 1996 om forsøk med dyr skal alle forsøksdyravdelinger godkjennes av Forsøksdyrutvalget. Forsøksdyravdelinger kan etter inspeksjon godkjennes for en periode inntil 4 år. I løpet av perioden bør det foretas uanmeldte inspeksjoner for å kontrollere at forutsetningene for den gitte godkjennelse står ved lag, og at prosjekter som er i

gang gjennomføres i samsvar med godkjent forsøksplan. Før fornyet godkjennelse av en avdeling skal det alltid foretas inspeksjon (jfr. Instruks for Forsøksdyrutvalget §6).

Enhver forsøksdyravdeling som ikke har veterinær som ansvarshavende, skal knytte til seg en navngitt veterinær som skal gi råd om dyrenes oppstalling, miljø og behandling.

Forsøksdyrutvalget har utgitt en instruks som fastsetter oppgavene til navngitt veterinær ved forsøksdyravdelingen (<http://www.fdu.no/fdu/regelverk/>).

Antallet forsøksdyravdelinger med aktiv forskningsvirksomhet var ved utgangen av meldingsåret 63. I tillegg kommer 3 registrerte forsyningsvirksomheter.

Utvalget har i meldingsåret foretatt 12 inspeksjoner i forsøksdyravdelinger. Under inspeksjonene deltar normalt sekretæren sammen med et medlem av utvalget og/eller den lokale offentlige veterinær (f.eks. fra Mattilsynets distriktskontorer). Utvalget har ikke hatt ressurser til å gjennomføre uanmeldte inspeksjoner i 2006.

Godkjenning av ansvarshavende

Antall møtesaker ang. godkjenning av ansvarshavende:	15
<u>Hvorav</u>	
Godkjent uten anmerkninger:	15
Godkjent på vilkår:	0
Avslått:	0

Enhver forsøksdyravdeling skal ha en ansvarshavende. Den ansvarshavende skal være godkjent av Forsøksdyrutvalget, for inntil 4 år. Ansvarshavende må ha sin arbeidsplass ved den institusjon/bedrift hvor tilsynet skal foretas. Som ansvarshavende kan primært godkjennes en person med universitets- eller høgskoleutdannelse, og med erfaring fra dyreforsøk.

Ansvarshavende plikter å holde sine faglige forsøksdyrkunnskaper og ferdigheter ved like, og gjenoppnevning som ansvarshavende kan gjøres avhengig av slik faglig oppfølging (jfr. forskrift om forsøk med dyr §6).

Ansvarshavende plikter å føre tilsyn med at forsøksdyrvirksomheten innenfor institusjonen/bedriften drives i samsvar med lov og forskrift og andre vilkår som måtte være fastsatt av Forsøksdyrutvalget.

Utvalget kan med visse forbehold delegere retten til å godkjenne forsøk som faller innenfor rammen av institusjonens/bedriftens godkjenningsdokument til ansvarshavende. Det store flertall forsøk på forsøksdyravdelinger blir i praksis godkjent lokalt. Kopier av alle søknader om tillatelse til å gjennomføre dyreforsøk skal sammen med tillatelsen oversendes utvalget senest 1 uke etter at tillatelsen er gitt.

Hvis ansvarshavende er i tvil om forsøket ligger innenfor rammen av det godkjenningsdokument som er gitt, eller av andre grunner finner det vanskelig å ta en beslutning, skal søknaden oversendes utvalget for avgjørelse sammen med en begrunnelse.

Forsøk som påfører dyr betydelig eller vedvarende smerte, samt ansvarshavendes egne forsøk, skal alltid forhåndsgodkjennes av Forsøksdyrutvalget.

I beretningsåret ble 15 nye ansvarshavende, faste stedfortredere eller midlertidige vikarer godkjent.

Godkjenning av forsøk på godkjent avdeling

Antall møtesaker ang. forsøk på godkjent avdeling: 41

<u>Hvorav</u>	
Godkjent uten anmerkninger:	23
Godkjent på vilkår:	12
Avslått:	6

Alle som skal utføre forsøk med dyr som omfattes av forskrift for forsøk med dyr, skal innhente tillatelse fra Forsøksdyrutvalget eller fra en person dette utvalget har bemyndiget. Forsøk med dyr må ikke finne sted med mindre det dreier seg om ervervelse av kunnskap som tar berettigede samfunnsmessige eller vitenskapelige hensyn.

Ved forsøk som antas å påføre dyret smerte, og der formålet med forsøket er til hinder for at smerten kan lindres, må det stilles særskilte krav til forsøkets vitenskapelige og praktiske nytteverdi.

Forsøk med dyr skal bare tillates dersom annen vitenskapelig tilfredsstillende metode som ikke krever bruk av dyr, ikke er anvendelig i praksis. Tillatelse til å utføre forsøk på godkjent forsøksdyravdeling kan gis for inntil 4 år om gangen. Forsøk som antas å medføre vedvarende eller betydelig smerte, kan bare gis av Forsøksdyrutvalget for 2 år om gangen.

Til sammen 41 saker om dyreforsøk utført ved forsøksdyravdeling er vurdert av utvalget. Dette resulterte i 23 forsøk godkjent, og 6 forsøk avslått. 12 prosjekter er imidlertid først godkjent etter innhenting av supplerende informasjon og/eller endring av protokoll. Også i enkelte saker med positivt utfall ved første gangs behandling, har utvalget hatt merknader med forslag til justering av forsøksprotokoll og prosedyrer.

Utvalget har videre anledning til å gi den enkelte institusjon/bedrift en generell godkjenning (såkalt "blokkgodkjenning") til bruk av forsøksdyr i forbindelse med rutinediagnostikk, produksjon av biologiske produkter og i kontrollvirksomhet (jfr. forskrift om forsøk med dyr §11). Forsøksdyrutvalget har valgt å gi slike tillatelser for maksimum 2 år om gangen. Det ble gitt 4 slike blokkgodkjenninger dette året.

Godkjenning av forsøk utenfor godkjent avdeling

Antall møtesaker ang. forsøk utenfor godkjent avdeling: 89

<u>Hvorav</u>	
Godkjent uten anmerkninger:	46
Godkjent på vilkår:	29
Avslått:	14

Tillatelse til å utføre forsøk utenfor godkjent forsøksdyravdeling (feltforsøk) kan gis av Forsøksdyrutvalget for inntil 2 år om gangen.

Det har de siste årene vært en økning i bruk av viltlevende dyr til forsøk, og et stort antall ville dyr blir hvert år fanget og merket. Utvalget er opptatt av å stille samme krav til feltforsøk som til forsøk utført ved avdelinger når det gjelder krav til kvalitet og gjennomføring.

I 2006 har Forsøksdyrutvalget gitt tillatelse til 46 feltforsøk, mens 14 søknader ble avslått. 29 søknader om feltforsøk ble godkjent på vilkår, etter innhenting av supplerende informasjon og/eller endring av protokoll.

Revisjoner av tillatelser gitt av ansvarshavende

Antall søknader godkjent av ansvarshavende lokalt:	464
<u>Hvorav</u>	
Antall revidert av utvalget:	189
Antall ikke revidert:	275
Antall møtesaker ang. revisjonsvirksomhet:	2

Forsøksdyrutvalget gjennomfører rutinemessig tilsyn av tillatelser til å utføre dyreforsøk gitt av ansvarshavende ved de enkelte forsøksdyravdelinger. Avgjørelser tatt av den lokale ansvarshavende kan overprøves av Forsøksdyrutvalget. Utvalget har dette året gjennomført revisjon av ca. 40% av i alt 464 søknader godkjent av ansvarshavende lokalt.

Det er gitt tilbakemelding til ansvarshavende i alle reviderte saker. Som følge av revisjonene ble 2 revisjonssaker tatt opp til diskusjon i Forsøksdyrutvalget.

Øvrig virksomhet

Utover behandling av søknader om godkjenning av forsøksdyravdelinger, ansvarshavende og dyreforsøk, har Forsøksdyrutvalget i beretningsåret hatt opppe til vurdering, eller utredet på eget initiativ, en rekke viktige temaer. Grunnet flere år med underbemanning, har arbeidet med å styrke utvalgets saksbehandling og arkiveringsrutiner blitt gitt høy prioritet i 2006.

Elektronisk tilsyns- og søknadssystem

Forsøksdyrutvalgets tilsyns- og søknadssystem (FOTS) ble igangsatt etter at utvalget hadde vurdert elektroniske søknads- og statistikkdatabaser for forsøksdyr tatt i bruk i Danmark og Sverige, og funnet at disse har høynet kvaliteten på arbeidet i forvaltningen av forsøksdyr der. Firmaet Gitek på Gjøvik utvikler databasen og Mattilsynet har godkjent investeringen.

Bruk av FOTS forventes å gi betydelige fordeler i form av enklere og raskere saksgang. Systemet vil også fungere som en database. FOTS skal benyttes både for søknader som sendes inn til sentral behandling av Forsøksdyrutvalget, og for søknader som avgjøres lokalt av den utpekte ansvarshavende. Ansvarshavende skal benytte FOTS for å sende lokalt godkjente søknader til Forsøksdyrutvalget for revisjon. Også institusjoner eller forskere som gjennomfører forsøk utenfor godkjent forsøksdyravdeling (feltforsøk) må sende søknader via FOTS.

Arbeidet med FOTS ble gitt høy prioritet i 2006, slik at systemet kunne tas i bruk fra 1. januar 2007.

Manglende godkjenning av forsøksdyravdelinger

Det har i mange år vært et mangelfullt tilsyn med landets forsøksdyravdelinger. I 2006 manglet til enhver tid omlag halvparten av forsøksdyravdelingene godkjenning i henhold til forsøksdyrforskriften. Ressurssituasjonen i Forsøksdyrutvalget har ikke gjort det mulig å gjennomføre inspeksjoner av alle forsøksdyravdelinger hvert fjerde år slik det er krav om i forsøksdyrforskriften.

Utvalget har vært i dialog med Mattilsynet for å finne en løsning på problemet. I mellomtiden har utvalget prioritert inspeksjoner på de avdelingene der behovene har vært størst.

Forsøksdyrutvalget er interessert i å arbeide for en ny løsning for inspeksjon og godkjenning av forsøksdyravdelinger. Samtidig har utvalget understreket viktigheten av at kontrollen med forsøksdyrvirksomheten utøves av personer med nødvendig kompetanse.

Etter forslag fra Forsøksdyrutvalget har Mattilsynet nedsatt en arbeidsgruppe med mandat til å utarbeide forslag til hvordan inspeksjon av forsøksdyravdelinger bør organiseres og finansieres i fremtiden.

Prinsipputtalelser

I 2006 har Forsøksdyrutvalget utarbeidet eller oppdatert følgende prinsipputtalelser (utdrag – se www.fdu.no for mer informasjon):

FORSØK MED DYR FOR Å ILLUSTRERE KJENT KUNNSKAP

Bruk av dyr i undervisning eller opplæring anses som forsøk etter forskrift om forsøk med dyr § 3, og krever tillatelse fra Forsøksdyrutvalget eller den det bemyndiger. Unntatt er opplæring i bruk som nevnt i forskrift om forsøk med dyr §2, 3. ledd. I tvilstilfeller avgjør Forsøksdyrutvalget om en type bruk av dyr i undervisning eller opplæring kommer inn under forskriften.

Forsøk med dyr der eneste formålet er å videreformidle allerede kjent kunnskap skal avslås dersom følgende vilkår ikke oppfylles:

- Søkeren må sannsynliggjøre at kunnskapen eller ferdigheten ikke kan tilegnes på annen måte, f.eks. gjennom klinisk observasjoner, ved å benytte audiovisuelle eller andre hjelpemidler fra offentlig tilgjengelige databaser, kolleger, el.
- Dersom forsøkene anses som nødvendige fordi alternativene/hjelpemidlene ikke er tilgjengelige, kan tillatelse gis av Forsøksdyrutvalget på vilkår av at slike hjelpemidler utarbeides og gjøres tilgjengelige for andre gjennom anerkjente offentlig tilgjengelige databaser (f.eks. NORINA).

UTVIKLINGSSTADIUM FOR FISKELARVER SOM OMFATTES AV REGELVERK FOR FORSØKSDYR.

For praktiske formål vil startfôringstidspunktet være det tidspunkt hvor fiskelarver er beskyttet av forsøksdyrforskriften. Det er ikke akseptabelt å utsette startfôringstidspunktet utover larvenes naturlige behov for og evne til fødeinntak (for at de ikke skal regnes som forsøksdyr). Det presiseres dessuten at fisk som har vært utsatt for påvirkninger i egg og/eller plommesekk-stadiet (dvs. før eget fødeinntak), som forventes å manifestere seg på et senere tidspunkt i den grad at fiskene er beskyttet av forsøksdyrforskriften, er å regne som forsøksdyr.

FORSØKSDYR MED EIN AVVIKANDE FENOTYPE (GENMODIFISERTE DYR, MUTANTER OG INNAVLA LINJER)

Alle dyr med ein avvikande fenotype, som gir ein signifikant endra atferd og fysiologi samanlikna med ein relevant referansepopulasjon, er å rekne som forsøksdyr. Slike dyr er dermed ikkje unntatt fra forskrift om forsøk med dyr, §2, 2. ledd, pkt. 3 ("... forsøk som angår avl/oppdrett, fóring og miljø (husdyr og akvatiske organismer) hvis det ikke er grunn til å anta at forsøket vil medføre en ufysiologisk tilstand hos forsøksdyret"). Slike avvikande fenotyper kan skyldast genmodifisering, mutasjonar eller innavl.

Det skal søkast til Forsøksdyrutvalget både om produksjon av og om bruk av dyr med ein avvikande fenotype. Alle dyr med ein avvikande fenotype som blir haldne ved ei forsøksdyravdeling, anten dei er avla ved avdelinga eller er kjøpte inn, er difor å rekne som forsøksdyr. Dette gjeld også avlsdyr, dvs. dyr som ikkje sjølve inngår i forsøk, men som har ein avvikande fenotype. Dersom eit dyr med ein avvikande fenotype gjennomgår ein prosedyre/eit forsøk, skal dyret ikkje bli rekna som forsøksdyr når det blir produsert. Dette for å unngå dobbeltrappertering.

Dyr med genmodifikasjonar som er induserbare og som ikkje gir ein avvikande fenotype før induksjon, skal ikkje sjåast på som forsøksdyr før fenotypen er indusert, f.eks. ved injeksjon av induksjons-substans eller induksjon etter kryssing av to ulike genotyper. Dersom standard miljømessige tilhøve som f.eks. støy eller lys induserar den avvikande fenotypen, er dyra å rekne som forsøksdyr.

FELLING AV RADIOMERKEDE DYR

Forsøksdyrutvalget har forståelse for at radiofrekvenser på merkede dyr kan frigis i de tilfeller der et radiomerket dyr uomtvistelig er funnet å være skadedyr. Utvalget har også forståelse for at det kan gis ut opplysninger om radiofrekvenser i de tilfeller det er utstedt fellingstillatelse på dyr av samme art i et geografisk område hvor også radiomerkede dyr oppholder seg. Dette for å unngå felling av radiomerkede dyr.

I forbindelse med skadefelling ønsker utvalget at Mattilsynet eller Direktoratet for naturforvaltning presiserer hva som er strengt nødvendig. Utvalget ønsker å understreke at radiomerking ikke må gi noen økt sjanse for at fellingstillatelse gis. Utvalget vil fremheve at den vitenskapelige verdien av forsøksdyret må vektlegges betydelig når kriteriene for fellingstillatelse vurderes. Dette innebærer at Direktoratet for naturforvaltning, i forbindelse med vurderingen av om det skal gis tillatelse til felling, er i kontakt med forskergruppen som er ansvarlig for merkeforsøket, og at Direktoratet for naturforvaltning tar hensyn til de negative konsekvenser en eventuell felling vil ha på forskningsprosjektet, både vitenskapelig og økonomisk. Når fellingstillatelse er gitt, må frekvensen utleveres.

I forbindelse med en vurdering av hvorvidt frekvenser skal gis ut for å unngå felling av radiomerkede dyr, forutsetter utvalget et samarbeid mellom forskere og jaktlag, hvor forskerne avgjør hvorvidt det er hensiktsmessig for forsøket at frekvensene gis ut. Dersom det skulle vise seg hensiktsmessig å gi ut frekvenser forutsetter utvalget at tilgangen til frekvensene blir begrenset til færrest mulig og at konfidensialitet opprettholdes. Utvalget ønsker videre en vurdering av mulige reaksjoner ved en urettmessig felling av et merket forsøksdyr.

Deltagelse på møter

For å holde seg orientert og oppdatert, har representanter for Forsøksdyrutvalget deltatt på relevante fora. I 2006 har utvalget vært representert i følgende møter og grupper:

- Workshop for plattform og pengefond for alternativer til dyreforsøk, 17.-18. oktober, Norges veterinærhøgskole, Oslo.
- 36th Annual Symposium and Education Days of the Scandinavian Society for Laboratory Animal Science (Scand-LAS), 6. – 9. april 2006, Helsingør i Danmark.
- Styringsgruppen for COST (European Cooperation in the field of Scientific and Technical Research)-aksjonen “Laboratory animal science and welfare”.
- Styret i Scandinavian Society for Laboratory Animal Science (Scand-LAS).

Høringer

Forsøksdyrutvalget har i beretningsåret gitt innspill til Helse- og omsorgsdepartementet angående forslag til lov om bruk av levende biologisk materiale fra dyr ved medisinsk behandling av mennesker (xenotransplantasjon).

Utvalget har også kommentert en ny uttalelse om dyreforsøksvirksomhet i Norge gitt av Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT).

Informasjonsvirksomhet

Forsøksdyrutvalgets sekretariat står for utvalgets løpende kontakt med de 63 lokale ansvarshavende, feltforskere og andre relevante parter. Utvalgets medlemmer får også et betydelig antall henvendelser.

Utvalget har i beretningsåret gitt uttalelser til diverse medier om forsøksdyrvirksomhet generelt, og om aktuelle enkeltsaker.

Forsøk med dyr er et omdiskutert tema i samfunnet, og Forsøksdyrutvalget ser behovet for økt åpenhet på området. For å lette informasjonstilgangen har Forsøksdyrutvalget publisert relevant informasjon på sine nettsider (www.fdu.no). Hensikten er å opplyse publikum om utvalgets virksomhet, samt tilby forsøksdyrmiljøene praktiske ressurser og informasjon om f.eks. viktige prinsippvedtak.

Oslo 22. mai 2007

Marianne Olsson
leder (sign.)

Ingvill Løken
(sign.)

Dag R. Sørensen
(sign.)

Dag Markus Eide
(sign.)

Geir Wing Gabrielsen
(sign.)

Brit Hjeltnes
(sign.)

Gunnar Nicolaysen
(sign.)

Anton Krag
(sign.)

STATISTIKK

Oppsummering

EK-statistikk

Statistikk over bruk av forsøksdyr foretas i forhold til den europeiske konvensjon om beskyttelse av virveldyr som brukes til eksperimenter og andre vitenskapelige formål, appendix B (EK-statistikk).

I 2006 ble det *totalt* benyttet 724.093 forsøksdyr i Norge, hvorav 670.235 fisk, 50.950 pattedyr og 1.633 fugler. Fisk utgjør dermed ca. 92% av alle forsøksdyr.

I 2006 ble 607.722 forsøksdyr benyttet i *godkjente forsøksdyrlaboratorier*, hvorav 556.289 fisk, 49.719 pattedyr og 444 fugler.

I 2006 ble 116.371 forsøksdyr brukt i såkalte *feltforsøk* (utenfor godkjent forsøksdyrlaboratorier), hvorav 113.946 fisk, 1.231 pattedyr og 1.189 fugler.

Annen statistikk

I tillegg til tallmaterialet som innsamles i henhold til EK-statistikken har Forsøksdyrutvalget samlet inn følgende informasjon:

- *Forsøk som medfører vedvarende eller betydelig smerte*

Begrepet "smerte" omfatter både fysisk og psykisk smerte, angst og stress. Smertevoldende dyreforsøk er alle forsøk som antas å medføre vedvarende eller betydelig smerte, jfr. Forsøksdyrutvalgets prinsippavgjørelse av 11.12.02. Smertevoldende dyreforsøk stiller særskilte krav til forsøkets vitenskapelige eller praktiske nytteverdi (jfr. forskrift om forsøk med dyr §8).

I 2006 ble det rapportert om 13 smertevoldende dyreforsøk, med til sammen 5.770 forsøksdyr.

- *Oversikt over dyr som ikke regnes som forsøksdyr*

Forsøksdyrutvalget varslet i 2002 om at det er ønskelig med en oversikt over dyr anvendt til formål som omfattes bl.a. av Forsøksdyrforskriftens unntaksbestemmelser i §2, dvs. dyr som anvendes til *in vitro* formål, blodtapping, oppsamling av sekreter og eksk्रेter og forsøk som angår avl/oppdrett, fôring og miljø og hvor det ikke er grunn til å anta at forsøket vil medføre en ufysiologisk tilstand hos dyrene. Utvalget ønsket et anslag på antallet dyr på forsøksdyravdelinger som ikke regnes som forsøksdyr etter dagens lovverk. Til sammen ble det i 2006 rapportert om 2.197.569 fisk og 31.194 dyr av andre arter som ikke defineres som forsøksdyr. Se tabellen under "Annen statistikk" for detaljer.

STATISTIKK I HENHOLD TIL EUROPAKONVENSJONEN

Tabell 1: Antall forsøksdyr benyttet i 2006, totalt og fordelt etter art og opprinnelse

Art/Anvendelse	A (1.1)	B (1.2)	C (1.3)	D (1.4)	SUM
1 Mus	22 026	13 187	311	0	35 524
2 Rotte	4 681	7 278	289	0	12 248
3 Marsvin	5	405	0	0	410
4 Gullhamster	0	0	0	0	0
5 Andre gnagere	0	0	476	0	476
6 Kanin	20	300	0	0	320
7 Hund	22	0	0	0	22
8 Katt	17	0	0	0	17
9 Mink og rev	117	0	18	0	135
10 Hest og andre hovdyr	0	0	0	0	0
12 Gris	703	0	273	0	976
13 Storfe	212	0	0	0	212
14 Småfe	73	0	105	0	178
15 Rein	1	0	123	0	124
16 Andre klauvdyr	0	0	191	5	196
17 Andre pattedyr	5	0	107	0	112
18 Høns	306	0	0	0	306
19 Vaktel	276	0	0	0	276
20 Andre fugler	47	0	1 004	0	1 051
21 Krypdyr	0	0	0	0	0
22 Amfibier	0	190	0	30	220
23 Laks	260 205	186	46 195	0	306 586
24 Andre laksefisk	25 841	0	2 187	0	28 028
25 Torsk	283 115	0	9 176	0	292 291
26 Andre marinefisk	9 438	5 752	6 897	0	22 087
27 Sebrafsik	5 997	0	52	0	6 049
28 Andre ferskvannsfisk	0	0	15 194	0	15 194
29 Tifotkreps	0	5	1 050	0	1 055
SUM	613 107	27 303	83 648	35	724 093

A (1.1) Fra norskregistrert avls-/brukervirksomhet. Direkte eller indirekte (jfr. forsøksdyrforskriftens §19).

B (1.2) Fra andre konvensjonsparter.

C (1.3) Fra andre kilder (andre land, viltlevende dyr m.m).

D (1.4) Gjenbruk (når et dyr brukes på nytt og et annet dyr kunne vært anvendt i stedet).

Tabell 2: Antall forsøksdyr benyttet Norge i 2006, totalt og fordelt etter formål

Art/Anvendelse	E (2.1)	F (2.2)	G (2.3)	H (2.4)	I (2.5)	J (2.6)	SUM
1 Mus	29 091	1 241	130	4 956	10	96	35 524
2 Rotte	11 081	631	310	0	226	0	12 248
3 Marsvin	5	395	0	10	0	0	410
4 Gullhamster	0	0	0	0	0	0	0
5 Andre gnagere	476	0	0	0	0	0	476
6 Kanin	79	239	0	0	2	0	320
7 Hund	15	7	0	0	0	0	22
8 Katt	17	0	0	0	0	0	17
9 Mink og rev	129	0	6	0	0	0	135
10 Hest/ o.a. hovdyr	0	0	0	0	0	0	0
12 Gris	827	0	0	10	139	0	976
13 Storfe	204	0	0	8	0	0	212
14 Småfe	169	5	4	0	0	0	178
15 Rein	123	0	0	0	0	1	124
16 Andre klauvdyr	196	0	0	0	0	0	196
17 Andre pattedyr	104	0	0	8	0	0	112
18 Høns	264	42	0	0	0	0	306
19 Vaktel	276	0	0	0	0	0	276
20 Andre fugler	1 051	0	0	0	0	0	1 051
21 Krypdyr	0	0	0	0	0	0	0
22 Amfibier	30	0	0	0	190	0	220
23 Laks	78 431	76 722	0	150 553	690	190	306 586
24 Andre laksefisk	4 624	910	0	193	106	22 195	28 028
25 Torsk	280 589	3 584	0	3 038	5 080	0	292 291
26 Andre marinefisk	4 241	3 012	0	11 821	0	3 013	22 087
27 Sebrafsik	3 771	0	0	2 250	0	28	6 049
28 Andre ferskvannsfisk	15 194	0	0	0	0	0	15 194
29 Tifotkreps	1 050	0	0	0	0	5	1 055
SUM	432 037	86 788	450	172 847	6 443	25 528	724 093

E (2.1) Grunnforskning innen biologi, veterinær- og humanmedisin.

F (2.2) Forskning, utvikling og kvalitetskontroll av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin (unntatt uskadighetstesting).

G (2.3) Sykdomsdiagnostikk.

H (2.4) Beskyttelse av mennesket, dyr og miljøet ved toksikologisk- eller sikkerhetstesting, herunder også uskadighetstesting av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin.

I (2.5) Undervisning og trening.

J (2.6) Annet.

Tabell 3: Antall forsøksdyr benyttet til forsøk for utvalgte formål til beskyttelse av mennesket, dyr og miljøet ved toksikologisk- eller sikkerhetstesting i Norge i 2006, herunder også uskadelighetstesting av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin.

	Samtlige arter	Hvorav		
		Gnagere og kaniner	Hund og katt	Fisk
K (3.1)*	620	0	0	620
L (3.2)*	0	0	0	0
M (3.3)*	0	0	0	0
N (3.4)*	0	0	0	0
O (3.5)*	7 419	2 438	0	4 981
P (3.6)**	10 788	2 227	0	8 553
Q (3.7)	154 020	301	0	153 701
Totalt	172 847	4 966	0	167 855

K (3.1) Stoffer brukt eller beregnet for bruk hovedsakelig i landbruk.

L (3.2) Stoffer brukt eller beregnet for bruk hovedsakelig i husholdningene.

M (3.3) Stoffer brukt eller beregnet hovedsakelig som kosmetikk eller toalettsaker.

N (3.4) Stoffer brukt eller beregnet hovedsakelig som tilsetning til matvarer for mennesker.

O (3.5) Stoffer brukt eller beregnet hovedsakelig i industrien, men som ikke faller under 3.1, 3.2, 3.3, 3.4.

P (3.6) Potensielle eller reelle forurensningsfarer i miljøet som faller inn under de ovenfor nevnte kategorier.

Q (3.7) Sikkerhetstesting av produkter eller utstyr til bruk inne human- eller veterinærmedisin.

* Det primære formål som det var hensikten å bruke det til da testen ble utført.

** Når stoffer som tilhører kategorier som hører hjemme i andre linjer i denne tabell krever testing som forurensning (f.eks. ved lekkasje eller utslipp som fører til forurensning av miljøet) skal denne testing oppføres under linje 3.6.

Tabell 4: Antall forsøksdyr benyttet i Norge i 2006 i forbindelse med sykdom og lidelser*

	Samtlige arter	Hvorav		
		Gnagere og kaniner	Hund og katt	Fisk
R (4.1)**	16 054	16 044	0	0
S (4.2)	7 603	7 689	0	0
T (4.3)	857	857	0	0
U (4.4)	7 593	7 389	0	0
V (4.5)	59 862	459	0	59 260
Totalt	91 969	32 438	0	59 260

R (4.1) Sykdom hos mennesket: kreft (ikke karsinogenisitetstesting).

S (4.2) Sykdom hos mennesket: Hjerter- og karsykdommer.

T (4.3) Sykdom hos mennesket: Nervøse og mentale forstyrrelser.

U (4.4) Sykdom hos mennesket: Andre sykdommer.

V (4.5) Sykdom hos dyr.

* Dersom arten av sykdommen hos mennesket ikke er entydig kjent, skal registreringen gjøres i linje 4.4.

** Når forsøket gjelder kreft innenfor hjerter-, kar-, hjerne- og nervesystemet skal det registreres i linje 4.1.

Tabell 5: Antall forsøksdyr benyttet i Norge i 2006 i henhold til lovbestemmelser

	Samtlige arter	Hvorav		
		Gnagere og kaniner	Hund og katt	Fisk
W (5.1)	124 149	4 016	0	120 133
X (5.2a)	0	0	0	0
Y (5.2b)	72	72	0	0
Z (5.3)	97 269	308	0	96 950
Totalt	221 490	4 396	0	217 083

W (5.1) Norge.

X (5.2a) Andre konvensjonspartnere eller medlemsstater.

Y (5.2b) Andre stater (ikke konvensjonspartnere).

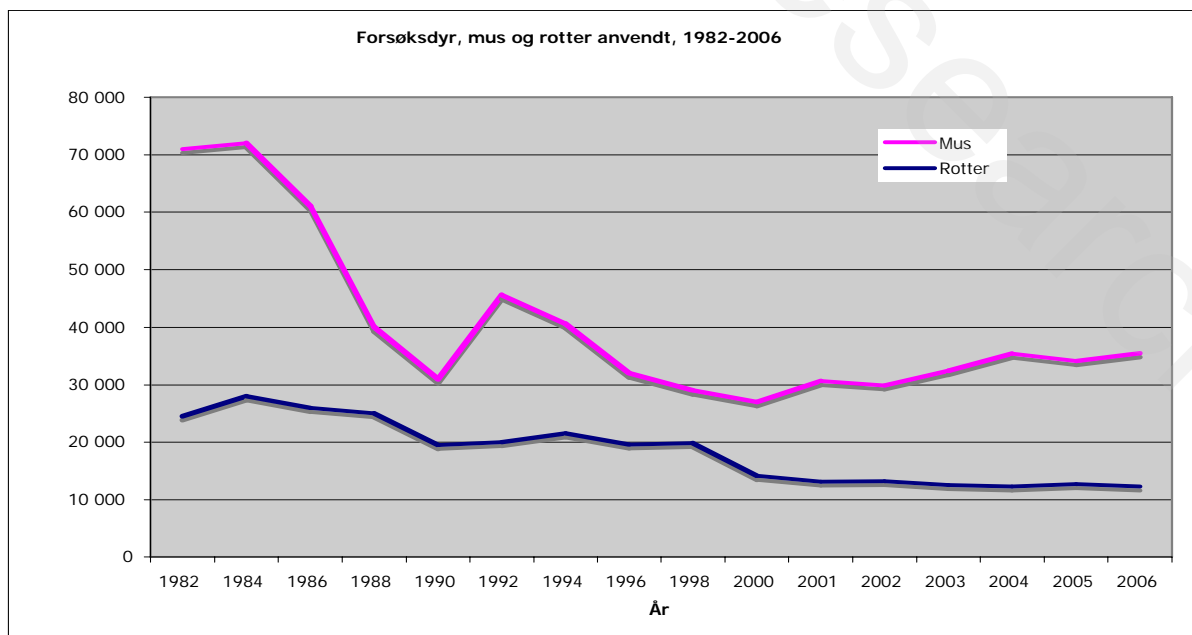
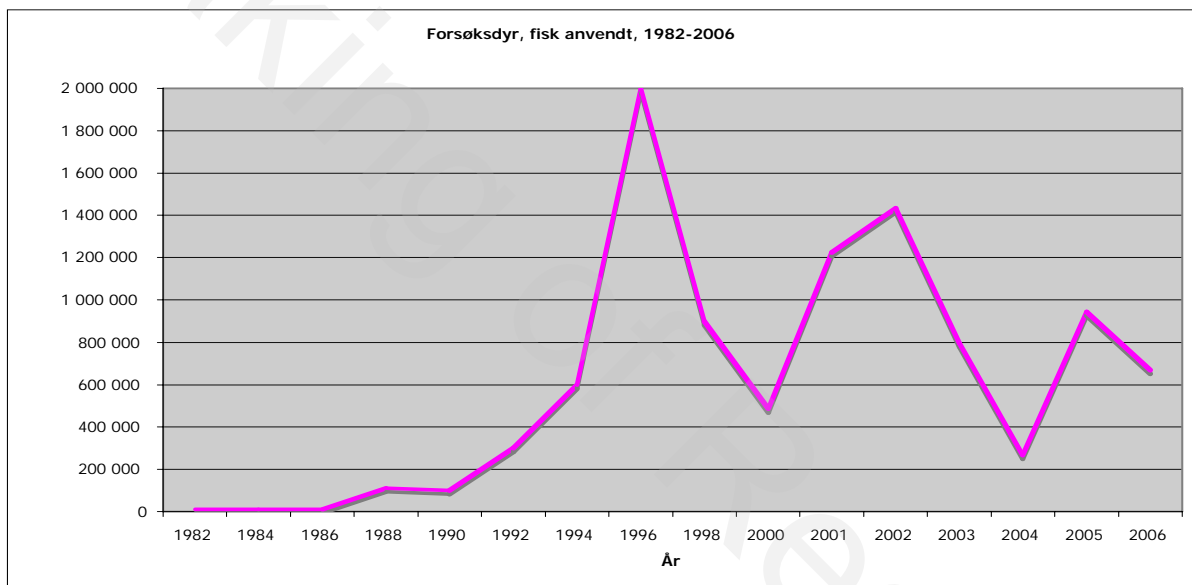
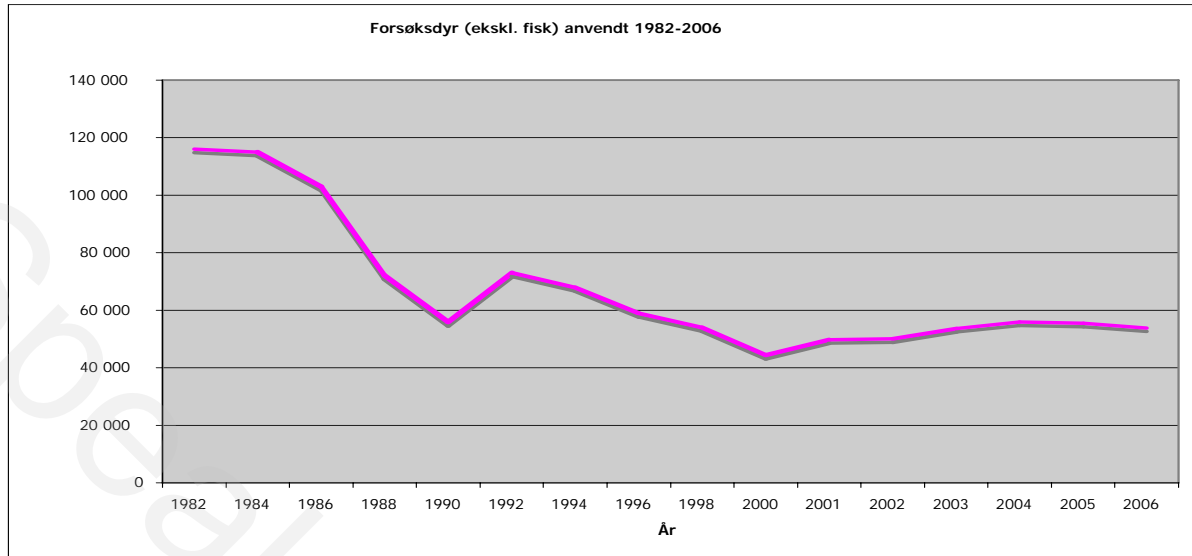
Z (5.3) Kombinasjon av 5.1 og 5.2.

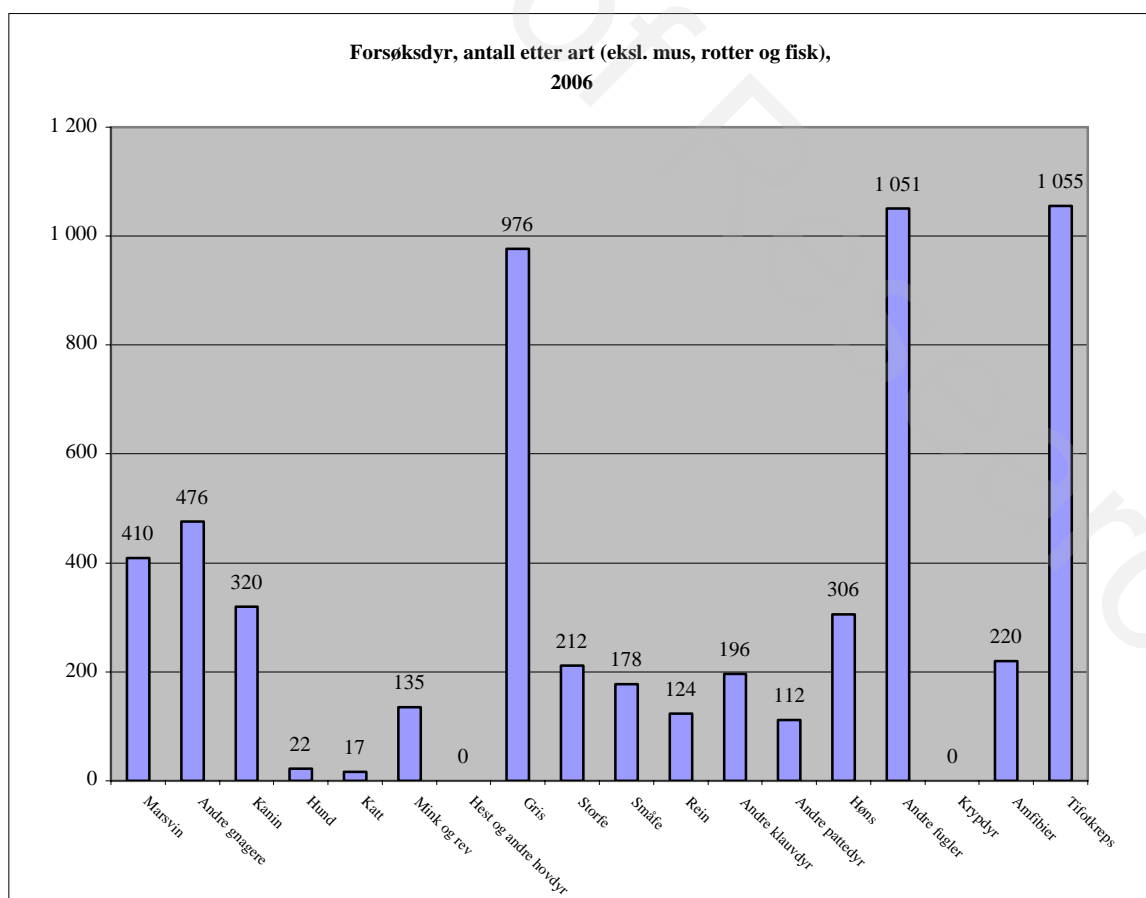
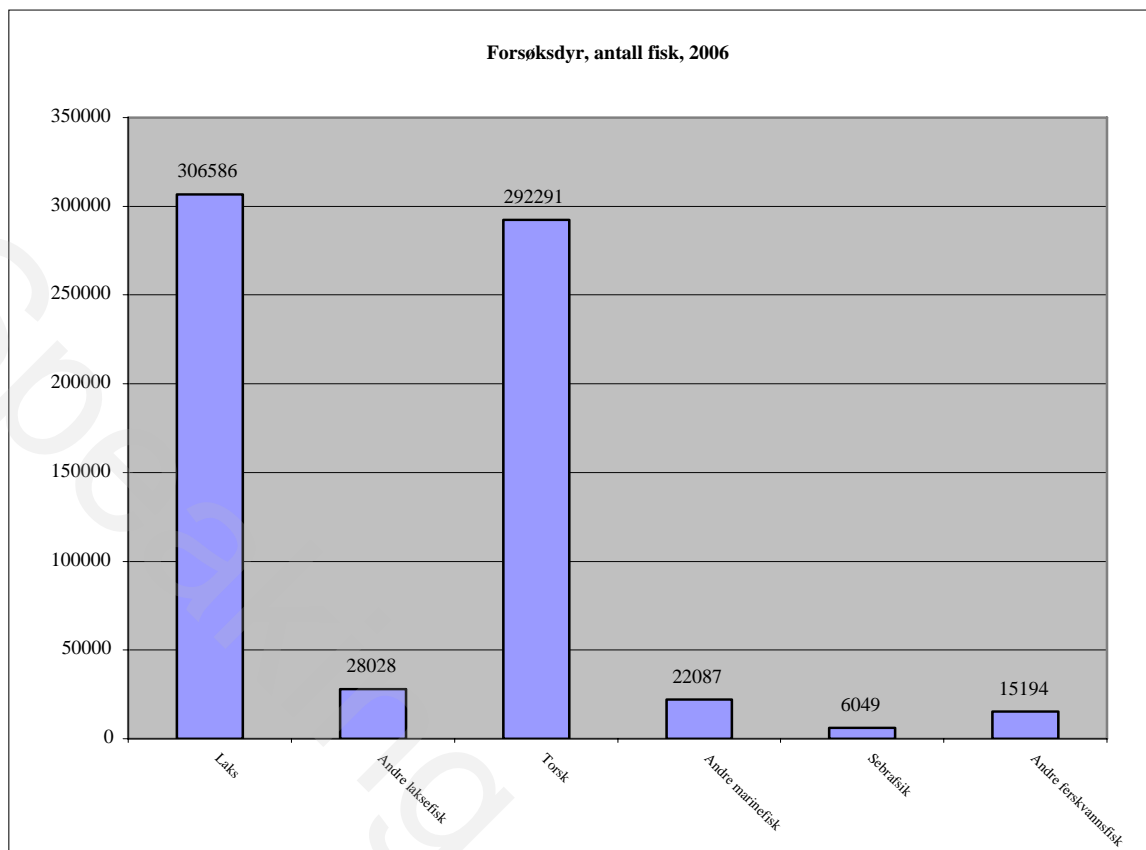
ANNEN STATISTIKK

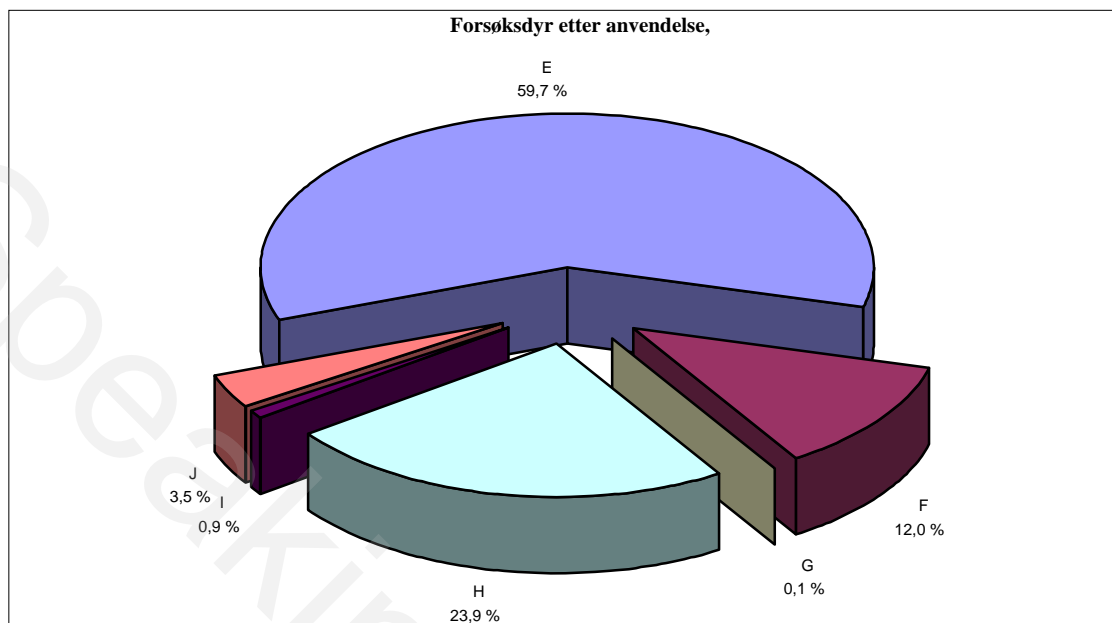
Tabell 7: Oversikt over dyr som ikke regnes som forsøksdyr, 2006.

		FISK	ANDRE ARTER
Samtlige dyr som ikke regnes som forsøksdyr på forsøksdyravdelingen		2 197 569	31 194
HVORAV:			
1)	Enkel identitetsmerking, uttak av blodprøver ol. på levende dyr, som det ikke er grunn til å anta vil påvirke dyrets normale livsutfoldelse eller som kun medfører helt forbigående lett smerte eller ubehag.	160 706	711
2)	Forsøk som angår avl/oppdrett, fôring og miljø der det ikke er grunn til å anta at forsøket vil medføre en ufysiologisk tilstand.	1 681 600	10 628
3)	Forsøk der dyr avlives uten foregående behandling, hvor formålet er forskning.	7 168	5 461
4)	Forsøk der dyr avlives uten foregående behandling, hvor formålet er undervisning, opplæring eller demonstrasjoner.	11 242	533
5)	Overskuddsdyr – dyr som av ulike grunner ikke er benyttet i forsøk.	336 473	12 700
6)	Annet (f.eks. dyr brukt til helseovervåking av andre forsøksdyr).	380	1 161

GRAFISK FREMSTILLING AV ENKELTE TALL

E Grunnforskning innen biologi, veterinær- og humanmedisin.

F Forskning, utvikling og kvalitetskontroll av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin (unntatt uskadelighetstesting).

G Sykdomsdiagnostikk.

H Beskyttelse av mennesket, dyr og miljøet ved toksikologisk- eller sikkerhetstesting, herunder også uskadelighetstesting av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin.

I Undervisning og trening.

J Annet.*